

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Економічне відділення
Циклова комісія економічних дисциплін

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Заступник директора з навчальної
роботи
НАВЧАЛЬНА ЧАСТИНА
30 серпня 2024 р.
Людмила БАЛДИЧ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансовий ринок

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(назва)

Програму навчальної дисципліни ФІНАНСОВИЙ РИНОК розроблена на основі Освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженої Вченою радою НУБіП України, протокол №11 від 24 квітня 2024 року.

Розробники: Познаховський Віктор Анатолійович, к.е.н., доцент, викладач економічних дисциплін, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

27 серпня 2024 р.

(підпис)

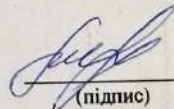
Оксана КОНОНЧУК
(ініціали та прізвище)

Схвалено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

27 серпня 2024 р.

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДИЧ
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	
Курсовий проект (робота)	-
Форма контролю	екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2024-2025
Семестр	5
Аудиторні години:	96
Лекційні	64
Практичні	32
Семінарські	-
Самостійна робота	54
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:	
-аудиторних	7
-самостійної роботи студента	4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Фінансовий ринок» - розкриття теоретичних і практичних основ функціонування та розвитку фінансового ринку як підсистеми фінансових відносин.

Основними завданнями дисципліни є визначення місця фінансового ринку у фінансовій системі; обґрунтування необхідності функціонування фінансових інструментів як засобів взаємодії учасників ринку та розкриття особливостей обігу різних видів цінних паперів; визначення суті інфраструктури фінансового ринку, її значення для забезпечення виконання ринком своїх функцій та виявлення особливостей діяльності професійних учасників, фондових бірж, посередників в Україні; розкриття основних відмінностей обігу різних видів цінних паперів; обґрунтування необхідності державного регулювання фінансового ринку з урахуванням специфіки економічного й соціального розвитку України.

Очікувані результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» у здобувачів освіти формуються такі **компетентності**:

Загальні:

ЗК 05. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові:

СК 01. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 02. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами законодавства.

СК 03. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної та світової фінансових систем та їх структури.

СК 04. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання.

РН 04. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 07. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для вирішення професійних завдань.

РН 14. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети.

РН 17. Демонструвати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень особистого професійного розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія організації основ фінансового ринку

1.1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці

Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення. Принципи та функції фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Фінансові активи та фінансові інструменти.

Практичне заняття

1. Завдання предмет і мета курсу.
2. Суть і призначення фінансового ринку.
3. Розвиток і становлення фінансового ринку.
4. Характеристика фінансового ринку України.
5. Міжнародний фінансовий ринок.

1.2. Регулювання фінансового ринку

Сутність регулювання фінансового ринку: принципи, напрями, рівні та форми регулювання. Державне регулювання фінансового ринку України: сутність, сфери та важелі регулювання. Внутрішнє регулювання фінансового ринку. Регулювання фінансового ринку в країнах з розвинутою ринковою економікою.

Практичне заняття

1. Розкрийте економічну сутність регулювання фінансового ринку.
2. Сутність державного регулювання фінансового ринку України.
3. Генезис фінансів: причини виникнення фінансів, етапи розвитку.
4. Визначити основні сучасні проблеми регулювання фінансового ринку та необхідність створення нової концепції регулювання

1.3. Фінансові посередники

Сутність фінансових посередників та їх функції. Класифікація фінансових посередників. Фінансові посередники за видами установ. Основні функції які надають фінансові посередники.

Суб'єкти банківської системи. Показники банківської системи України. Небанківські фінансово-кредитні інститути: лізингові компанії, факторингові компанії, кредитні спілки.

Основні принципи організації корпоративних організацій. Каси взаємодопомоги. Контрактні фінансові інститути. Інститути спільного інвестування. Посередники депозитарно-клірингової системи. Національна депозитарна система її склад та учасники. Види депозитарної діяльності.

Практичне заняття

1. Сутність фінансових посередників та їх функції.
2. Класифікація фінансових посередників.
3. Фінансові посередники за видами установ.
4. Суб'єкти банківської системи. Показники банківської системи України.

5. Небанківські фінансово-кредитні інститути: лізингові компанії, факторингові компанії, кредитні спілки.

1.4. Відсоткові ставки, ризик та ціна капіталу

Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна кредиту - процент. Структура процентних ставок фінансового ринку. Дохід і ризик цінного папера. Теорії структури процентних ставок (неупередженого очікування, переваги ліквідності, сегментації ринку). Розвиток теорій ризику. Причини появи та розвитку теорій ризику. Теорія Г. Марковіца (Нобелівська премія з економіки 1990 р.) - вибір раціонального (ефективного) портфеля, що забезпечує отримання очікуваного доходу за мінімального ризику. Виокремлення з обігу цінних паперів цінного папера без ризику. Теорія ефективності фінансового ринку Є. Фама. Сучасна критика теорії.

Практичне заняття

1. Ціна капіталу. Види та структура відсоткових ставок
2. Теорії часової структури відсоткових ставок
3. Розвиток теорій ризику
4. Модель оцінки капітальних активів (МОКА)

Змістовий модуль 2. Кон'юнктура та характеристика сегментів фінансового ринку в Україні

2.1. Грошовий ринок

Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Попит та пропозиція грошей. Ціна як елемент внутрішнього механізму регулювання грошового ринку. Види відсотків грошового ринку.

Складові грошового ринку: обліковий, міжбанківський, валютні ринки. Структура грошового ринку та його інструменти. Казначейські зобов'язання України, Ощадний сертифікат, банківський акцепт, Євродолари.

Обліковий ринок та його особливості: онкольний кредит, вексельний кредит. Міжбанківський ринок та операції. Що здійснюються на міжбанківському ринку.

Практичне заняття

1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку
2. Структура та основні інструменти грошового ринку
3. Ринок капіталів: сутність, функції, організація
4. Кредитний ринок: основи організації та види кредитів
5. Банки як основні учасники кредитного ринку
6. Складові грошового ринку: обліковий, міжбанківський, валютні ринки. Структура грошового ринку та його інструменти. Казначейські зобов'язання України, Ощадний сертифікат, банківський акцепт, Євродолари.
7. Обліковий ринок та його особливості: онкольний кредит, вексельний кредит.

2.2. Валютний ринок

Становлення національної та світової валютних систем. Міжнародні валютні відносини. Національна валютна система. Елементи світової валютної системи. Міжнародні валютно-фінансові організації. Поняття функції та суб'єкти валютного ринку. Етапи розвитку національного валютного ринку.

Класифікація валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку. Характерні риси суб'єктів валютного ринку. Типи валют за ступенем конвертованості.

Валютний курс та його функції. Котирування валюти. Валютні операції: конверсійні, депозитні, кредитні. Валютне регулювання та курсова політика Центрального банку. Основні завдання валютного регулювання та контролю.

Практичне заняття

1. Становлення національної та світової валютних систем.
2. Елементи світової валютної системи.
3. Міжнародні валютно-фінансові організації.
4. Поняття функції та суб'єкти валютного ринку.
5. Етапи розвитку національного валютного ринку.
6. Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку.
7. Валютний курс.
8. Валютні операції.

2.3. Ринок капіталів

Основи організації ринку капіталів. Економічна роль ринку капіталів. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Функції кредитного ринку. Основні учасники кредитного ринку. Банківська система України та основні її функції. Основні форми кредитних відносин.

Державний кредит та його призначення. Принципи банківського кредитування. Класифікація кредитів: кредити під заставу, кредити під гарантію, комерційні кредити. Кредитні рейтинги. Рейтинги якості кредиту.

Практичне заняття

1. Основи організації ринку капіталів. Економічна роль ринку капіталів.
2. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Функції кредитного ринку. Основні учасники кредитного ринку.
3. Банківська система України та основні її функції. Основні форми кредитних відносин.
4. Державний кредит та його призначення.
5. Принципи банківського кредитування.
6. Класифікація кредитів: кредити під заставу, кредити під гарантію, комерційні кредити.

2.4. Фондовий ринок

Загальна характеристика фондового ринку. Фінансові інструменти за основними сегментами ринку. Принципи, завдання та функції фондового ринку. Основні напрямки розвитку фондового ринку. Роль фондового ринку в системі

економічного механізму держави.

Ознаки класифікації фондового ринку. Сектори фондового ринку. Первинний та вторинний ринки. Учасники фондового ринку та їх професійна діяльність. Основні цілі суб'єктів фондового ринку. Види професійної діяльності фондового ринку. Основні операції фондового ринку.

Практичне заняття

1. Сутність, функції, принципи функціонування фондового ринку
2. Класифікація фондових ринків
3. Фінансові інструменти фондового ринку
4. Класифікація цінних паперів
5. Інвестиційні властивості цінних паперів
6. Рейтингові оцінки цінних паперів
7. Фундаментальний та технічний аналіз фондового ринку. Інвестиційні стратегії на фондовому ринку
8. Фондова біржа та біржові операції
9. Фондові ринки та фондові біржі світу

Змістовий модуль 3. Організаційні форми функціонування та розвитку фінансового ринку

3.1. Ринок пайових цінних паперів

Акції корпорацій: сутність, характеристика та класифікація. Бездокументарна форма випуску акцій. Скріп як бонус або капіталізація. Райти як різновид цінного паперу. Переваги власників райтів. Фінансова оцінка акцій. Розрахункова вартість акцій. Вартість акцій залежно від способу виплати дивідендів Ціна акції. Розміщення цінних паперів на первинному ринку. Способи первинного розміщення акцій. Відкрите (публічне) і закрите (приватне) розміщення цінних паперів (ЦП). Переваги та недоліки публічного (відкритого) розміщення ЦП. Характеристика приватного (закритого) розміщення акцій публічного акціонерного товариства.

Практичне заняття

1. Загальна характеристика ринку пайових цінних паперів
2. Сутність та види акцій. Особливості випуску та розміщення
3. Акції корпоративних інвестиційних фондів
4. Інвестиційні сертифікати: сутність, особливості емісії та обігу
5. Сертифікати ФОН
6. Інвестиційні якості пайових цінних паперів
7. Визначення курсової вартості
8. Визначення доходності пайових цінних паперів

3.2. Ринок іпотечних цінних паперів

Іпотечні цінні папери: характеристика та напрями використання. Класифікація іпотечних цінних паперів: іпотечні облігації; іпотечні сертифікати; заставні. Характеристика іпотечних облігацій відповідно до Закону України «Про іпотечні

облігації». Іпотечне покриття, іпотечний актив. Види іпотечних облігацій: звичайні іпотечні облігації; структуровані іпотечні облігації. Характеристика іпотечного кредитору. Спеціалізована іпотечна установа. Особливості діяльності управителя іпотечного покриття структурованих іпотечних облігацій. Іпотечні сертифікати як особливий вид цінного паперу, умови їхнього випуску. Види іпотечних сертифікатів залежно від обсягу прав, що ними посвідчуються: сертифікати із фіксованою дохідністю та сертифікати участі. Заставна як борговий цінний папір, який засвідчує право його власника на отримання від боржника виконання за основним зобов'язанням.

Практичне заняття

1. Іпотечні цінні папери: характеристика та напрями використання.
2. Класифікація іпотечних цінних паперів: іпотечні облігації; іпотечні сертифікати; заставні.
3. Характеристика іпотечного кредитору.
4. Види іпотечних сертифікатів

3.3. Ринок похідних фінансових інструментів

Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Хеджування. Види фінансових похідних цінних паперів, їх особливості. Форвардні контракти та їх особливості. Поняття відкритої позиції, довгої та короткої позиції.

Ф'ючерсні контракти, їх значення, види: короткостроковий процентний ф'ючерс, довгостроковий процентний ф'ючерс, ф'ючерсні контракти на казначейський вексель та індекс. Ф'ючерсні біржі.

Опціони та їх особливості. Нерівномірний розподіл ризику між продавцем і покупцем опціону. Американський та західно-європейський види опціонів. Контракти своп. Процентні свопи. Валютні свопи. Банківський ринок своп, його особливості. Варанти, права власників. Частки в пулах та взаємних фондах. Створення ринку „синтетичних” цінних паперів. Фінансовий інжиніринг. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Комбінація опціонів. Глобальні інвестиційні сертифікати та американські депозитарні розписки, цінні папери українських емітентів на світових фондових ринках.

Практичні заняття

1. Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів.
2. Основні функції похідних фінансових інструментів.
3. Характеристика основних похідних фінансових інструментів.
4. Форвардний, ф'ючерсний контракт. Порівняльна характеристика ф'ючерсних і форвардних контрактів.
5. Спільні та відмінні риси між опціонами і ф'ючерсами. Переваги опціонних контрактів.
6. Створення ринку «синтетичних» цінних паперів: депозитарна розписка.

3.4. Фондова біржа та біржові операції

Характеристика фондової біржи. Історія створення бірж у західних країнах. Організаційна конференція першої фондової біржі в Україні - Української фондової біржі (21 вересня 1991 р.). Розвиток фондових бірж в Україні.

Основи організації та роботи біржі. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація. Брокери, дилери, спеціалісти на фондовій біржі.

Види біржових наказів та угод. Повні й неповні лоти. Накази на купівлю і продаж. Накази на день, тиждень, місяць, відкриті накази. Накази «стоп», накази «на вибір брокера», лімітні накази. Біржові індекси, їх значення. Індокси зарубіжних фондових ринків.

Позабіржова торгівля. Національна асоціація дилерів з цінних паперів у США як регулятор торгівлі на позабіржовому ринку. Автоматичні котирування Національної асоціації дилерів з цінних паперів у США, її правила, норми ділової поведінки. Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами. Лістинг, кліринг ПФТС.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усьог о	у тому числі		
лекції		семінарські	Сам.	

				робота
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Методологія організації основ фінансового ринку				
Тема 1.1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці	10	4	2	4
Тема 1.2. Регулювання фінансового ринку	12	6	2	4
Тема 1.3. Фінансові посередники	10	4	2	4
Тема 1.4. Відсоткові ставки, ризик та ціна капіталу	12	4	2	6
Разом за змістовим модулем 1	44	18	8	18
Змістовий модуль 2. Кон'юнктура та характеристика сегментів фінансового ринку в Україні				
Тема 2.1. Грошовий ринок	14	6	4	4
Тема 2.2. Валютний ринок	16	6	4	6
Тема 2.3. Ринок капіталів	12	4	4	4
Тема 2.4. Фондовий ринок	16	6	4	6
Разом за змістовим модулем 2	58	22	16	20
Змістовий модуль 3. Організаційні форми функціонування та розвитку фінансового ринку				
Тема 3.1. Ринок пайових цінних паперів	14	6	4	4
Тема 3.2. Ринок іпотечних цінних паперів	12	6	2	4
Тема 3.3. Ринок похідних фінансових інструментів	12	6	2	4
Тема 3.4. Фондова біржа та біржові операції	10	6	-	4
Разом за змістовим модулем 3	48	24	8	16
Усього годин				
	150	64	32	54

5. Теми лекційних, практичних, семінарських занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин
			V семестр	
			<i>Змістовий модуль 1. Методологія організації основ фінансового ринку</i>	
1			1.1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці	10
	1	лекція 1	Сутність фінансового ринку та його роль у ринковій економіці. Функції фінансового ринку. Класифікація та структура фінансових ринків.	2
	2	лекція 2	Інфраструктура фінансового ринку. Суб'єкти та об'єкти фінансового ринку.	2
	3	практична робота 1	Завдання предмет і мета курсу. Суть і призначення фінансового ринку. Розвиток і становлення фінансового ринку. Характеристика фінансового ринку України. Міжнародний фінансовий ринок.	2
		самостійне вивчення	Фінансова система та її структура, місце фінансового ринку. Сутність і функції фінансового ринку. Базові компетенції фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Фінансові активи і фінансові інструменти. Глобалізація фінансових ринків: причини, фактори, наслідки.	4
2			1.2. Регулювання фінансового ринку	12
	4	лекція 3	Сутність регулювання фінансового ринку: принципи, напрями, рівні та форми регулювання.	2
	5	лекція 4	Державне регулювання фінансового ринку України: сутність, сфери та важелі регулювання..	2
	6	лекція 5	Внутрішнє регулювання фінансового ринку. Регулювання фінансового ринку в країнах з розвинутою ринковою економікою.	2
	7	практична робота 2	Сутність державного регулювання фінансового ринку України. Генезис фінансів: причини виникнення фінансів, етапи розвитку. Визначити основні сучасні проблеми регулювання фінансового ринку та необхідність створення нової концепції регулювання	2
		самостійне вивчення	Роль саморегульованих організацій у розвитку вітчизняного фінансового ринку. Міжнародні норми банківського регулювання та нагляду. Сучасні проблеми регулювання фінансового ринку, необхідність створення нової концепції регулювання. Моделі реорганізації системи регулювання та нагляду в Україні в контексті євроінтеграційних процесів	4
3			1.3. Фінансові посередники	10
	8	лекція 6	Сутність фінансових посередників та їх функції. Класифікація фінансових посередників. Фінансові посередниками за видами установ. Основні функції які надають фінансові посередники.	2
	9	лекція 7	Суб'єкти банківської системи. Показники банківської системи України. Небанківські фінансово-кредитні інститути: лізингові компанії, факторингові компанії, кредитні спілки. Основні принципи організації корпоративних організацій. Каси взаємодопомоги. Контрактні фінансові інститути. Інститути спільного інвестування. Посередники депозитарно-	2

			клірингової системи. Національна депозитарна система її склад та учасники. Види депозитарної діяльності.	
	10	практична робота 3	Сутність фінансових посередників та їх функції. Класифікація фінансових посередників. Фінансові посередниками за видами установ. Суб'єкти банківської системи. Показники банківської системи України. Небанківські фінансово-кредитні інститути: лізингові компанії, факторингові компанії, кредитні спілки.	2
		самостійне вивчення	Базельський комітет з питань банківського нагляду як координатор діяльності фінансово-кредитних установ. Інститути спільного інвестування та їх роль на фінансовому ринку. Перспективи розвитку ринку фінансового посередництва в Україні	4
4			1.4. Відсоткові ставки, ризик та ціна капіталу	12
	11	лекція 8	Ціноутворення на фінансовому ринку. Ціна кредиту - процент. Структура процентних ставок фінансового ринку. Дохід і ризик цінного папера. Теорії структури процентних ставок (неупередженого очікування, переваги ліквідності, сегментації ринку).	2
	12	лекція 9	Розвиток теорій ризику. Причини появи та розвитку теорій ризику. Виокремлення з обігу цінних паперів цінного папера без ризику. Теорія ефективності фінансового ринку С. Фама. Сучасна критика теорії.	2
	13	практична робота 4	Ціна капіталу. Види та структура відсоткових ставок. Теорії часової структури відсоткових ставок. Розвиток теорій ризику. Модель оцінки капітальних активів (МОКА)	2
		самостійне вивчення	Поняття та класифікація фінансових ризиків. Методи оцінки ризиків. Теорія Г. Марковіца (Нобелівська премія з економіки 1990 р.) - вибір раціонального (ефективного) портфеля, що забезпечує отримання очікуваного доходу за мінімального ризику.	6
			Змістовий модуль 2. Кон'юнктура та характеристика сегментів фінансового ринку в Україні	
5			2.1. Грошовий ринок	14
	14	лекція 10	Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Попит та пропозиція грошей. Ціна як елемент внутрішнього механізму регулювання грошового ринку. Види відсотків грошового ринку.	2
	15	лекція 11	Складові грошового ринку: обліковий, міжбанківський, валютні ринки. Структура грошового ринку та його інструменти.	2
	16	лекція 12	Казначейські зобов'язання України, Ощадний сертифікат, банківський акцепт, Євродолари. Обліковий ринок та його особливості: онкольний кредит, вексельний кредит. Міжбанківський ринок та операції. Що здійснюються на міжбанківському ринку.	2
	17	практична робота 5	Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Структура та основні інструменти грошового ринку. Ринок капіталів: сутність, функції, організація. Кредитний ринок: основи організації та види кредитів.	2
	18	практична робота 6	Банки як основні учасники кредитного ринку. Складові грошового ринку: обліковий, міжбанківський, валютні ринки. Структура грошового ринку та його інструменти. Казначейські зобов'язання України, Ощадний сертифікат, банківський акцепт, Євродолари. Обліковий ринок та його особливості: онкольний кредит, вексельний кредит.	2

		самостійне вивчення	Загальна характеристика грошово-кредитного ринку, функції, учасники, попит і пропозиція на грошовому ринку. Сутність грошового ринку. Ключові фактори і напрями оздоровлення банківської системи України.	4
6			2.2. Валютний ринок	16
	19	лекція 13	Становлення національної та світової валютних систем. Міжнародні валютні відносини. Національна валютна система. Елементи світової валютної системи. Міжнародні валютно-фінансові організації. Поняття функції та суб'єкти валютного ринку. Етапи розвитку національного валютного ринку.	2
	20	лекція 14	Класифікація валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку. Характерні риси суб'єктів валютного ринку. Типи валют за ступенем конвертованості.	2
	21	лекція 15	Валютний курс та його функції. Котирування валюти. Валютні операції: конверсійні, депозитні, кредитні. Валютне регулювання та курсова політика Центрального банку. Основні завдання валютного регулювання та контролю.	2
	22	практична робота 7	Становлення національної та світової валютних систем. Елементи світової валютної системи. Міжнародні валютно-фінансові організації. Поняття функції та суб'єкти валютного ринку. Етапи розвитку національного валютного ринку.	2
	23	практична робота 8	Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку. Валютний курс. Валютні операції.	2
		самостійне вивчення	Валютний трейдинг. Прогнозування валютних курсів 7. Валютне регулювання та курсова політика центрального банку в сучасних умовах України. Золотовалютні резерви країни. Управління золотовалютними резервами.	6
7			2.3. Ринок капіталів	12
	24	лекція 16	Основи організації ринку капіталів. Економічна роль ринку капіталів. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Функції кредитного ринку. Основні учасники кредитного ринку. Банківська система України та основні її функції. Основні форми кредитних відносин.	2
	25	лекція 17	Державний кредит та його призначення. Принципи банківського кредитування. Класифікація кредитів: кредити під заставу, кредити під гарантію, комерційні кредити. Кредитні рейтинги. Рейтинги якості кредиту.	2
	26	практична робота 9	Основи організації ринку капіталів. Економічна роль ринку капіталів. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Функції кредитного ринку. Основні учасники кредитного ринку. Банківська система України та основні її функції. Основні форми кредитних відносин.	2
	27	практична робота 10	Державний кредит та його призначення. Принципи банківського кредитування. Класифікація кредитів: кредити під заставу, кредити під гарантію, комерційні кредити.	2
		самостійне вивчення	Погляди учених щодо сутності та ролі кредиту в економічних процесах. Закономірності руху кредиту на мікро- і на макрорівнях. Передумови виникнення кредиту.	4
8			2.4. Фондовий ринок	16
	28	лекція 18	Загальна характеристика фондового ринку. Фінансові інструменти за основними сегментами ринку. Принципи, завдання та функції фондового ринку. Основні напрями розвитку фондового ринку. Роль фондового ринку в системі економічного механізму держави.	2
	29	лекція 19	Ознаки класифікації фондового ринку. Сектори фондового ринку. Первинний та вторинний ринки.	2

	30	лекція 20	Учасники фондового ринку та їх професійна діяльність. Основні цілі суб'єктів фондового ринку. Види професійної діяльності фондового ринку. Основні операції фондового ринку.	2
	31	практична робота 11	Сутність, функції, принципи функціонування фондового ринку. Класифікація фондових ринків. Фінансові інструменти фондового ринку. Класифікація цінних паперів. Інвестиційні властивості цінних паперів. Рейтингові оцінки цінних паперів.	2
	32	практична робота 12	Фундаментальний та технічний аналіз фондового ринку. Інвестиційні. Стратегії на фондовому ринку. Фондова біржа та біржові операції. Фондові ринки та фондові біржі світу.	2
		самостійне вивчення	Рейтинги фондового ринку. Біржові індекси. Професійна діяльність на фондовому ринку. Національна депозитарна система. Сучасний фондовий ринок України: проблеми та шляхи їх вирішення. Стратегії розвитку	6
			Змістовий модуль 3. Організаційні форми функціонування та розвитку фінансового ринку	
9			3.1. Ринок пайових цінних паперів	14
	33	лекція 21	Акції корпорацій: сутність, характеристика та класифікація. Бездокументарна форма випуску акцій. Скріп як бонус або капіталізація. Райти як різновид цінного паперу.	2
	34	лекція 22	Переваги власників райтів. Фінансова оцінка акцій. Розрахункова вартість акцій. Вартість акцій залежно від способу виплати дивідендів Ціна акції..	2
	35	лекція 23	Розміщення цінних паперів на первинному ринку. Способи первинного розміщення акцій. Відкрите (публічне) і закрите (приватне) розміщення цінних паперів (ЦП). Переваги та недоліки публічного (відкритого) розміщення ЦП. Характеристика приватного (закритого) розміщення акцій публічного акціонерного товариства.	2
		самостійне вивчення		4
	36	практична робота 13	Загальна характеристика ринку пайових цінних паперів. Сутність та види акцій. Особливості випуску та розміщення. Акції корпоративних інвестиційних фондів. Інвестиційні сертифікати: сутність, особливості емісії та обігу.	2
	37	практична робота 14	Сертифікати ФОН . Інвестиційні якості пайових цінних паперів. Визначення курсової вартості. Визначення дохідності пайових цінних паперів.	2
10			3.2. Ринок іпотечних цінних паперів	12
	38	лекція 24	Іпотечні цінні папери: характеристика та напрями використання. Класифікація іпотечних цінних паперів: іпотечні облігації; іпотечні сертифікати; заставні. Характеристика іпотечних облігацій відповідно до Закону України «Про іпотечні облігації». Іпотечне покриття, іпотечний актив. Види іпотечних облігацій: звичайні іпотечні облігації; структуровані іпотечні облігації.	2
	39	лекція 25	Характеристика іпотечного кредитору. Спеціалізована іпотечна установа. Особливості діяльності управителя іпотечного покриття структурованих іпотечних облігацій. Іпотечні сертифікати як особливий вид цінного паперу, умови їхнього випуску.	2
	40	лекція 26	Види іпотечних сертифікатів залежно від обсягу прав, що ними посвідчуються: сертифікати із фіксованою дохідністю та	2

			сертифікати участі. Заставна як борговий цінний папір, який засвідчує право його власника на отримання від боржника виконання за основним зобов'язанням.	
	41	практична робота 15	Іпотечні цінні папери: характеристика та напрями використання. Класифікація іпотечних цінних паперів: іпотечні облигації; іпотечні сертифікати; заставні. Характеристика іпотечного кредитору. Види іпотечних сертифікатів	2
		самостійне вивчення	Ринок нерухомого майна. Ринок землі у структурі ринку нерухомості. Зарубіжний досвід становлення та функціонування ринку землі та українські особливості	4
11			3.3. Ринок похідних фінансових інструментів	12

	42	лекція 27	Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Хеджування. Види фінансових похідних цінних паперів, їх особливості. Форвардні контракти та їх особливості. Поняття відкритої позиції, довгої та короткої позиції.	2
	43	лекція 28	Ф'ючерсні контракти, їх значення, види: короткостроковий процентний ф'ючерс, довгостроковий процентний ф'ючерс, ф'ючерсні контракти на казначейський вексель та індекс. Ф'ючерсні біржі. Опціони та їх особливості. Нерівномірний розподіл ризику між продавцем і покупцем опціону.	2
	44	лекція 29	Американський та західно-європейський види опціонів. Контракти своп. Процентні свопи. Валютні свопи. Банківський ринок своп, його особливості. Варанти, права власників. Частки в пулах та взаємних фондах. Створення ринку „синтетичних” цінних паперів. Фінансовий інжиніринг. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Комбінація опціонів. Глобальні інвестиційні сертифікати та американські депозитарні розписки, цінні папери українських емітентів на світових фондових ринках.	2
	45	практична робота 16	Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів. Основні функції похідних фінансових інструментів. Характеристика основних похідних фінансових інструментів. Форвардний, ф'ючерсний контракт. Порівняльна характеристика ф'ючерсних і форвардних контрактів. пільні та відмінні риси між опціонами і ф'ючерсами. Переваги опціонних контрактів. Створення ринку «синтетичних» цінних паперів: депозитарна розписка.	2
		самостійне вивчення	Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод. Створення ринку «синтетичних» цінних паперів.	4
12			3.4. Фондова біржа та біржові операції	10
	46	лекція 30	Основи організації та роботи біржі. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація. Брокери, дилери, спеціалісти на фондовій біржі.	2
	47	лекція 31	Види біржових наказів та угод. Повні й неповні лоти. Накази на купівлю і продаж. Накази на день, тиждень, місяць, відкриті накази. Накази «стоп», накази «на вибір брокера», лімітні накази. Біржові індекси, їх значення. Індекси зарубіжних фондових ринків.	2
	48	лекція 32	Позабіржова торгівля. Національна асоціація дилерів з цінних паперів у США як регулятор торгівлі на позабіржовому ринку. Автоматичні котирування Національної асоціації дилерів з	2

			цінних паперів у США, її правила, норми ділової поведінки. Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами. Лістинг, кліринг ПФТС	
		самостійне вивчення	Характеристика фондової біржи. Історія створення бірж у західних країнах. Організаційна конференція першої фондової біржі в Україні - Української фондової біржі (21 вересня 1991 р.). Розвиток фондових бірж в Україні.	4
			Всього	150

8. Перелік питань на екзамен

1. Сутність і значення фінансового ринку для розвитку економіки.
2. Місце фінансового ринку у фінансовій системі.
3. Передумови виникнення та основні тенденції розвитку фінансового ринку в Україні.
4. Функції фінансового ринку.
5. Інфраструктура фінансового ринку.
6. Держава як суб'єкт фінансового ринку.
7. Класифікації фінансових ринків.
8. Основні учасники фінансового ринку.
9. Фінансові інструменти: визначення та основні види.
10. Властивості фінансових активів.
11. Тенденції розвитку фінансових ринків.
12. Необхідність, мета та рівні регулювання фінансового ринку.
13. Міжнародне співробітництво з регулювання фінансових ринків.
14. Теоретичні концепції міжнародного регулювання фінансових ринків.
15. Моделі національного регулювання фінансових ринків.
16. Регулювання фінансових ринків в Україні.
17. Саморегулюючі організації в Україні.
18. Характеристика структури фінансового ринку.
19. Фінансові посередники та їх роль на фінансовому ринку.
20. Види фінансових посередників.
21. Функції фінансових посередників.
22. Сучасні світові тенденції розвитку фінансового посередництва й особливості їхнього прояву в Україні.
23. Небанківські фінансово-кредитні інститути та причини зростання їх ролі на фінансовому ринку.
24. Брокерсько-дилерська діяльність на фінансовому ринку.
25. Розрахунково-клірингова діяльність.
26. Депозитарна діяльність.
27. Реєстраційна діяльність.
28. Оцінювання фінансових активів на первинному ринку.
29. Види ризиків вторинного фінансового ринку.
30. Методи та інструменти управління фінансовими ризиками.
31. Хеджування як метод мінімізації фінансових ризиків.
32. Порівняння хеджування та страхування як напрямків мінімізації фінансових ризиків.
33. Сутність та основні функції грошового ринку.
34. Структурні складові грошового ринку.
35. Характеристика облікового ринку.
36. Фінансові інструменти облікового ринку.
37. Характеристика міжбанківського ринку.
38. Монетарна політика та ціноутворення на грошовому ринку.
39. Сутність та структура ринку капіталів.
40. Первинний та вторинний ринки цінних паперів.
41. Процедури випуску та розміщення цінних паперів.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, навчальна дискусія, диспут, самостійне виконання практичних завдань, розв'язування задач, виконання вправ.

8. Контроль результатів навчання

8.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- студентські презентації та вступи на семінарських заняттях;
- директорська контрольна робота;
- екзамен.

Зміст курсу дисципліни «Фінансовий ринок» поділений на 3 змістовних модулів. Кожний модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5-8, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 9-12.

Після завершення відповідно змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал самостійно, виконали практичні роботи, відпрацювали семінарські заняття.

Рейтингову кількість балів студента формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування або усного опитування, та середній рейтинг виконання практичних робіт і відпрацювання семінарських занять.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Також студенти мають виконати практичне завдання у вигляді задачі. Студент, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) студент отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем трьох змістових модулів:

Оцінювання за формами контролю

	Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
%	20	30	20	30	100
Мінімум	0	0	0	0	0
Максимум	50	50	50	50	50

Оцінка навчальної успішності студентів здійснюється під час семестрового оцінювання у формі екзамену, який передбачає виконання тестових завдань та вирішення практичного завдання.

8.2.Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи, директорської контрольної роботи, усних і письмових відповідей на питання, виконання практичних (лабораторних занять), доповідей на семінарських заняттях, (виконання курсових робіт) – від 0 до 50 балів:

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – **48-50 балів**;

- обґрунтоване розкриття питання чи/та розрахунки, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;

- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз результатів розрахунків, немає власної позиції – **42-44 балів**;

- неповне розкриття питання, доведені до завершення розрахунки але не зроблено їх аналіз; загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;

- питання розкриті фрагментарно, наявні фактологічні помилки під час викладу чи/та помилки під час проведення розрахунків – **34-37 балів**;

- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі та проведенні розрахунків – **31- 36 балів**;

- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 бали**;

- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

Шкала оцінювання

Відсоток формування компетентностей та набуття програмних результатів навчання	Рейтинг за п'ятдесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості
96-100	48, 49, 50	5	відмінно
90-95	45, 46, 47	5	відмінно
84-89	42, 43, 44	4	добре
75-83	38, 39, 40, 41	4	добре
67-74	34, 35, 36, 37	3	задовільно
60-66	30, 31, 32, 33	3	задовільно
менше 60	0-29	2	незадовільно

9. Методичне забезпечення

1. Витяг з навчального плану
2. Навчальна (типова) програма
3. Робоча програма навчальної дисципліни
4. Плани занять
5. Конспект лекцій з дисципліни
6. Завдання для обов'язкової контрольної роботи
7. Інструкційно-методичні матеріали до семінарських занять
8. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять
9. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи
10. Питання до модульних контрольних робіт
11. Контрольні тестові завдання до модульних контрольних робіт
12. Питання до екзамену
13. Навчальний посібник
14. Роздавальний матеріал
15. Презентації до тем

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб.-3-те вид, випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2008. 2-ге вид.
2. Цінні папери: підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011.
3. Цінні папери: практикум / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013.
4. Фондовий ринок: Підручник. В 2-х кн. – Кн. 1. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2015.
5. Фондовий ринок: Підручник. В 2-х кн. – Кн. 2. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2016.
6. Фінансовий ринок: Навч. посібник за заг.ред. Арутюнян С.С. / Арутюнян С. С., Добриніна Л.В. та інші – К : Гуляєва В.М., 2018 – 484 с.
7. Фінансовий ринок: навч. посіб. /Л.О. Шкварчук. – К. : Знання, 2013. – 382 с.

Допоміжна література:

1. Долінський Л.Б. Фінансові обчислення та аналіз цінних паперів: Навч.посібник. – К.: Майстер-Клас, 2005. – 191 с.
2. Еш С.М. Фінансовий ринок. Курс лекцій.-К.: ЦУЛ, 2009.
3. Калина А.В. Кошечев О.О. Фондовий ринок: Навч. посіб. для дистанційного навчання / К.: Вид-во «Університет «Україна», 2006.
4. Силантьєв С. О. Менеджмент похідних фінансових інструментів : навч. посібник / С. О. Силантьєв; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. унт ім. В. Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2010. – 279 с.

Основні нормативні документи:

1. Конституція України // Закони України: В 12 т. -Т. 10. —С. 5-40.
2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
4. Положення про функціонування фондових бірж: Затв. рішенням Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку 22.11.2012 № 1688
5. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23 лют. 2006 р.-N 3480-IV.
6. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30 жовтня 1996 р. N. 448/96-ВР ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. PURL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.
7. Про депозитарну систему України : Закон України 06 липня 2012 р. № 5178-VI ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>.
8. Про акціонерні товариства : Закон України 17 вересня 2008 р. № 514-

VI ; із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/514-17>.

9. Про інститути спільного інвестування : Закон України 05 липня 2012 р. N. 5080-VI , із змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5080-17>.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. www.rada.gov.ua - офіційний сайт Верховної Ради України
2. www.bank.gov.ua - офіційний сайт НБУ
3. www.nssmc.gov.ua – офіційний сайт НКЦПФР
4. <https://pfts.ua/> - сайт ПФТС
5. <http://fbr.com.ua/> - сайт фондової біржі Перспектива
6. <https://ukrse.com.ua/> - українська фондова бірж